**UOT 94(479.24)**

**MEHİN İBRAHİMLİ**
*Sumqayıt Dövlət Universiteti, doktorant*
**TarixVeOnunProblemleri@gmail.com**

# SUMQAYIT ŞƏHƏRİNDƏ ƏHALİNİN SOSİAL RİFAH HALININ YÜKSƏLDİLMƏSİ (2006-2008-ci illər)

*Məqalədə Sumqayıt şəhərinini əhalisi, şəhərdə fəaliyyət göstərən dövlət müəssisəsiləri, işləyənlər, sahibkarlıq subyektində çalışanlar, mənzil fondunun qorunması istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər, yaşayış evlərinin zirzəmilərinin çirkab sularının qurudulması, dam örtüklərinin təmir edilməsi, lift təsərrüfatının vəziyyəti, Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramına əsasən Sumqayıtda yeni iş yerlərinin, istehsalat sahələrinin yaradılması, minimum əmək haqqı, təqaüd və müavinətlər, büdcədən maliyələşən təşkilatlarda əmək haqlarının artırılması araşdırılmış, Sumqayıtda bir sıra problemlər-təhsil, səhiyyə, mədəniyyət ocaqlarının üzləşdikləri çətinliklərin aradan qaldırılması, elektrik enerjisi, su və qaz təchizatının vəziyyəti tədqiqata cəlb edilmişdir.*

*Açar sözlər: Sumqayıt şəhəri, sosial rifah, əhali, yeni iş yerləri, əmək haqqı, mənzil təminatı.*

***Giriş.*** Tarixən sosial problem bu və ya digər formada mövcud olmuş və olmaqdadır. Ancaq onun həlli istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər daima diqqət mərkəzində olmalıdır. Bu baxımdan Sumqayıt şəhərində həyata keçirilən sosial yönümlü tədbirlər xüsusi əhəmiyyət kəsb etmişdir. 2006-cı ilin birinci yarısında Sumqayıt Şəhərinin sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı Şəhər icra hakimiyəti başçısı Vaqif Əliyevin Hesabat məruzəsində qeyd edilmişdir ki, ötən dövr ərzində şəhər təsərrüfatı, idarə və müəssiələri tərəfindən məhəllə və mikrorayonlarda mənzil fondunun qorunub saxlanılması, quruculuq işlərinin aparılması istiqamətində 2003-cü ildən aparılan işlər uğurla davam etdirilmişdir. Şəhər sakinlərini narahat edən bir çox problemlər aradan qaldırılmışdır. Təkcə 2006-cı ildə 183 yaşayış binasının 128 min kvadrat metr dam örtüyü əsaslı təmir olunmuşdur. Qeyd etmək lazımdır ki, dam örtüklərinin əsaslı təmiri ilə bağlı son 3 ildə (2003-2006-cı illər) xeyli işlər görülmüş və bu məsələnin cari ildə bütövlükdə həll edilməsi bir məsələ kimi qarşıda durur [5, s.3].

Təsadüfi deyil ki, bu məsələnin vacibliyi nəzərə alınaraq hələ ilin əvvəlində şəhər icra hakimiyyətinin başçısının yanında geniş tərkibdə müşavirə keçirilmiş, vəzifələr müəyyənləşdirilmişdir. Şəhər ərazisində mövcud olan 587 liftdən 522-si işlək vəziyyətdədir. İlin əvvəlindən 12 ədəd uzun müddət işləməyən lift bərpa olunaraq istismara buraxılmış, quraşdırılması tamamlanmayan 16 ədəd lift sazlanıb istifdəyə verilmişdir. Lakin, bütün şəraitin yaradılmasına baxmayaraq "Lift-Servis" birliyi tərəfindən işləməyən liftlərin təmir və bərpasında ayrı-ayrı ləngimələrə yol verilir ki, bu barədə birliyin rəhbərliyi təsirli tədbir görməlidir [5, s.3].

2006-cı ildə mənzil və əlavə yaşayış sahəsi ilə təmin olunma ilə bağlı Sumqayıt Şəhər icra hakimiyyətinə 445 müraciət olunmuşdur. Bu qəbildən müraciətlərin artması ilk növbədə şəhər ərazisində şəhid ailələri, Qarabağ müharibəsi əlilləri və digər imtiyazlı olan şəhər sakinləri üçün son 3 ildə 4 yaşayış binasının tikilib istifadəyə verilməsi ilə izah olunur. Həmin dövr ərzində 289 imtiyazı olan ailə yeni mənzillərə köçmüş, 43 ailə isə boşalmış mənzillərdə yerləşdirilməklə yaşayış şəraitini yaxşılaşdırmışdır. Şəhərdə mənzil tikintisinin aparılması bir çox şəhər sakinlərinin mənzillə təmin edilmələri barədə şəhər icra hakimiyyəti başçısı və yuxarı instansiya orqanlarına müraciət etməsinə səbəb olmuşdur... Mənzillə təmin olunma barədə ərizə müəlliflərindən 125 nəfəri İcra Hakimiyyətinə, həmçinin Prezident Aparatına, Milli məclisə və digər təşkilatlara müraciətlər etmişlər [1, s.3].

Bu il (2006-cı il) Sumqayıtda keçirilən tədbirlər nəticəsində 5412 yeni iş yerləri açılmışdır. Ümumilikdə 2003-cü ilin oktyabrından indiyədək 22800 yeni iş yeri açılmışdır. Bunun 9490-ı daimi iş yeridir. Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramında nəzərdə tutulan digər vəzifələrdə uğurla yerinə yetirilir. 20 çarpayılıq əlillərin bərpa mərkəzi, 5 mərtəbəli 30 və 4 mərtəbəli 36 mənzilli yaşayış binaları tikilib istifadəyə verilmişdir. 18-ci mikrorayon ərazisində şəhid ailələri və Qarabağ müharibəsi əlilləri üçün yeni 50 mənzilli yaşayış binasının tikintisi başa çatmaq üzrədir [10, s.1-2].

2007-ci ilin birinci yarısında Sumqayıt şəhərinin sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunmuş fəallar yığıncağında icra başçısı hörmətli Vaqif Əliyev hesabat məruzəsində bu işlərin ən vacibini – şəhərimizin cənub hissəsini fasiləsiz içməli su ilə təmin etmək məqsədilə Ceyranbatan su anbarında diametri 500 mm. olan 3,5 km uzunluğunda yeni su kəmərinin çəkilib istifadəyə verilməsini xüsusi vurğulamışdır. Ölkə rəhbərinin dəstəyi ilə reallaşan bu layihə şəhərin 16, 17, 18, 20, 21 -ci mikrorayolarının, 47, 48 və 51-ci məhəllələrinin, həmçinin Corat qəsəbəsində su qıtlığına son qoyulmuşdur [12, s.3].

Bu zaman sənayedə çalışan işçilərin orta aylıq əmək haqqı 180 manat olmuşdur. Buda ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 22,2% olmuşdur. Orta aylıq əmək haqqının ən yüksək səviyyəsi metallurgiya müəssisələrində, ən aşağı səviyyəsi qida məhsulları və ağac məmulatları istehsalı müəssisələrində olmuşdur [7, s.2].

Yeni müəssisələrin açılması və müvafiq olaraq yeni iş yerlərini yaradılması "Regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı" çərçivəsində Sumqayıt şəhəri qarşısında qoyulmuş vəzifələrin yerinə yetirilməsinə imkan vermişdir. Kiçik və orta sahibkarlar tərəfindən 126 ticarət, 3 istehsal sahəsi, 6 iaşə və 33 xidmət obyekti tikilib istifadəyə verilmişdir. Həyata keçirilən tədbirlərin nəticəsində ilin əvvəlindən şəhərdə 6100-ə yaxın iş yerləri yaradılmış, bunun 4100-dən çoxu daimi iş yeridir. Ümumilikdə son 4 ildə 30 mindən çox yeni iş yerləri açılmış və onların yarıdan çoxu daimi iş yerləridir [7, s.2].

2007-ci ilin ilk 9 ayı ərzində Sumqayıt şəhərində fiziki şəxsləri nəzərə almaqla fəaliyyət göstərən müəssisələrin təqdim etdikləri hesabat görə iş həcmləri 7180,8 min manat təşkil etmişdir. Ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətə 13,7% artmışdır. O cümlədən nəqliyyat xidmətləri 4580,1 min manat təşkil etmişdir ki, buda keçən ilin hesabat dövrünə nisbətə 17 % artmışdır. Rabitə xidməti 2600,7 min mnaat təşkil etmişdir ki, bu ötən ilin müvagiq dövrünə nisbətə 8,2% artıqdır. Telekomunikasiya xidmətlərinə 2357,5 min manat ödəniş olmuşdur. Ötən ilin müvafiq dövrünə nicbətən 7,2% artmışdır [11, s.3].

Mühüm xidmət sahələrindən biri olan poçt xidmətləri 243,2 min manat təşkil etmişdir ki, ötən ilə nisbətən 18,5 min manat çoxdur. Nəqliyyat və rabitə müəssisələrində çalışan işçilərin sayı 1767 nəfər olmuşdur ki, bu ötən ilin müvafiq dövrünə nicbətə 10,5% çoxdur. Orta aylıq əmək haqqı 128,5 min manat təşkil etmişdir. Ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətə 7% artmışdır. Sumqayıt şəhər üzrə pərakəndə əmtəə dövrüiyəsi 158625 min manat təşkil etmişdir. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə fiziki həcm indeksi ilə 13,7% artmışdır.

Əhaliyə göstərilən pullu xidmətlərin həcmi isə 33776,8 min manat olmuşdur ki, ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 24,7% artmışdır. İctimai iaişə sahəsində əmtəə dövriyyəsində 2745 min manat təşkil etmişdir. Ötən ilə nisbətə 15% artmışdır. Göstərilən məşiət xidmətləri 4387 min manat təşkil etmişdir ki, ötən ilə nisbətən 9,3% çoxdur. Ticarət və xidmət müəssiələrində çalışan işçilərin sığorta siyahı sayı 1547 nəfər təşkil etmişdir. Hər bir işçiyə hesablanmış orta aylıq əmək haqqı isə 125 manat olmuşdur [11, s.3].

Sumqayıtda böyük telekomunikasiya sahələri fəaliyyət göstəriir. Elektron tipli ateslərin sayı durmadan artır. Hazırda (2007-ci il) şəhər əhalisinə 8 ats xidmət edir ki, onlarıdan tutumu 24.924 nömrə olan 4-ü elektron atesdir. 30 min nömrə tutumu olan elektron atsin 5 min nömrəsi əhalinin istifadəsinə verilmişdir.

Büdcədən ayrılmış vəsait hesabına şəhid ailələri və Qarabağ müharibəsi ailələri üçün 5 mərtəbəli yaşayış evləri tikilib istifadəyə verilmişdir [14, s.7].

Ümumilikdə şəhərdə 30 mindən artıq yeni iş yeri açılmışdır ki, bununda 15 mindən çoxu daimi iş yeridir [16, s.3].

Aztəminatlı ailələrin aşkar edilməsi və onlara ünvanlı dövlət sosial yardımın verilməsi, uşaqlıqdan əlil olmuş və işləməyən vətəndaşlara sosial müavinətlərin təyini, şəhid ailələrinə Azərbaycan Respublikası prezdentinin təqaüdünün verilməsi istiqamətində müəyyən işlər görülmüşdür. 2007-ci ilin hesabat dövründə 195 nəfər Çerbonil qəzasında iştirak və əlil olanların ailəsinə, 367 Qarabağ müharibəsi əlillərinin, 147 şəhid və əsgər ailələrinin uşaqlarına sosial müavinət təyin edilmişdir. Eləcə də 129 nəfərə ümumi əlilliyə, 160 nəfər isə uşaqlıqdan əlilliyə, 72 nəfərə ailə başçısını itirdiyinə

görə müavinət, 660 nəfər şəhid ailəsinə isə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdü təyin olunmuşdur [13, s.2].

Şəhərimiz üçün əsas problemlərdən biri istiliklə təchizatın yaxşılaşdırılmasıdır... Şəhərimizdə yüksək mərtəbəli binalar gündən-günə çoxalır. Uzun illər binaların bir çoxunda liftlərin işləməsi problemə çevrilmişdi. Bu problemin həlli istiqamətində "Lift Servis" birliyi xeyli iş görmüş, yaşayış binalarında 553, səhiyyə ocaqlarında 14 liftə texniki qulluq göstərilmişdir. 47-ci məhəllədə 20, 12 mikrorayonda 12 yeni lift quraşdırılmış, 35-ci məhəllədəki 14 mərtəbəli evdə istismar müddəti keçmiş və qəza vəziyyətində işləyən 3 lift yenisi ilə əvəzlənmişdir.

Son illər şəhər əhalisinin sağlamlığının qorunması və buna təsir edən ətraf mühit amillərinin mənfi nəticələrinin aradan qaldırılması istiqamətində şəhər Gigyena və Epidemologiya mərkəzi tərəfindən bir sıra əhəmiyyətli tədbirlər görülmüşdür [15, s.2-3].

Şəhərdə sahibkarlığı inkişaf etdirmək məqsədilə bir çox hüquqi və fiziki şəxslərə yeni istehsal və xidmət sahələrinin yaradılması, mövcud olanların genişləndirilməsi, sahibkarlığın indiyədək ənənəvi olmayan sahələrinin inkişafı məqsədilə imkan daxilində torpaq sahələri ayrılmışdır. Məhz belə yanaşmanın nəticəsidir ki, Sumqayıtda çoxlu sayda istehsal sahələri yaradılmışdı. Şəhər iqtisadiyyatında özəl sektorun çəkisi artmış, yeni iş yerləri yaradılmış son nəticədə sakinlərin rifah halı yaxşılaşmışdır [6, s.4].

2003-2007-ci illər ərzində Sumqayıt şəhərində irimiqyaslı abadlıq işləri görülmüşdür. 800-dən çox yaşayış binasında 700 kv. metrdən çox dam örtüyü əsaslı təmir olunmuş, 100-ə yaxın yaşayış binasının fasadı təmir olunaraq (350 min kv. metr sahə) müasir üslübda xüsusi boyalarla rənglənmişdir... 2003-2007-ci illər ərzində şəhər və onun qəsəbələrinin əsas yolları əsaslı təmir olunaraq 2 milyon 500 min kvadrat metrdən artıq sahəyə asfalt örtüyü salınmış, küçə və prospektlərdə müasir tipli işıqlandırma sistemləri quraşdırılmışdır [4, s.3].

Sumqayıt şəhərində 4367 ailəyə invanlı sosial yardım təyin olunmuşdur. Təyinat aparılmış ailələrdən 250 və ya 5,7 %-i Sumqayıt şəhərində məskunlaşmış məcburi köçkün ailəsi, 54 ailə başçısını itirmiş, 528 və ya 7,5 %-i tək anaların ailəsi, 842 ailə və ya 19,3%-i şəhid, müharibə əlili, Çernobil qəzasının ləğvində iştirak etmiş və əlil olmuş ailələr olmuşdur. Bunlardan 135-nin ailə üzvlərindən 2 və daha çoxu əlil olan ailələrdəndir. Təyinat aparılmış 4367 ailədən 998-i və ya 22,9%-i yataqxanalarda yaşayanlardır. 417 ailə isə ailə üzvləri 6 nəfərdən çox olanlardır [17, s.4].

2008-ci ilin 9 ayında şəhərin sənaye sahələrində çalışan işçilərin sayı 5,9% artmış, işçilərin orta aylıq əmək haqqı 34% artaraq 250 manat təşkil etmişdir. Təəsüflə qeyd edilməlidir ki, şəhərin iri sənaye müəssiələrində işçilərin əmək haqqı artdığı halda kimya müəssiələrində demək olar ki, bu artım müşahidə edilməmişdir. Cari ilin əvvəlindən şəhərdə həyata keçirilən tədbir nəticəsində 3346 yeni iş yer yaradılmışdır ki, bunun 1810-u daimi iş yerləridir. Ümumilikdə isə 2003-cü ilin oktyabrdan etibarən Sumqayıtda 35 mindən çox yeni iş yeri yaradılmış bunun da 18500-dən çoxu daimi iş yerləridir.

Son beş ildə 260 yaşayış binası əsaslı təmir edilmiş, 220-dən çox yaşayış binasının fasad divarları rənglənmiş, qəza vəziyyətdə olan 28 yaşayış binası əsaslı təmir edilmiş, 800 yaşayış binasında 800 min kv. metrdən çox dam örtüyü təmir edilmiş, məhəllə və mikrorayon ərazisində 2000-dən çox oturacaqlar qoyulmuşdur. Şəhər ərazisində 200-ə yaxın binanın aşağı şəbəkə üzrə içməli su və kanalizasiya xətti təmir edilmiş, 650-dən çox yaşayış binasının zirzəmisinin suyu qurudulmuşdur [9, s.5].

Ölkəmizdə bütün sahələrdə aparılan irimiqyaslı islahatlar, qazanılan uğurlar gənclik şəhəri Sumqayıtında hərtərəfli və dinamik inkişafına şərait yaratmışdır. Şəhər sakinlərinin bütün təbəqələrinin rifah halının yaxşılaşdırlmasına, sosial problemlərin həllinə, infrasturukturun təkmilləşdirilməsinə yönəldilmiş bütün layihələr ölkə prezidentinin Sumqayıta olan xüsusi diqqət və qayğısı nəticəsində öz həllini tapmış və bu istiqamətdə bir çox işlər uğurla davam etdirilməkdədir... 2008-ci ildə şəhər üzrə sənaye sahələrində çalışan işçilərin sayı 6% artmış, onların orta aylıq əmək haqqı 35% artaraq 250 manat olmuşdur. Ümumilikdə son 5 ildə şəhər əhalinin həyat səviyyəsini səciyyələndirən nominal aylıq əmək haqqı 4 dəfədən çox artmışdır... Şəhərdə həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində hesabat ilində 4600-dən çox yeni iş yeri yaradılmışdır. Bunları 2100-dən çoxu daimi iş yerləridir. Ümumilikdə 2003-cü ilin oktaybrdından etirbarən şəhərdə 36500-ə qədər yeni iş yerləri yaradılmış, bunlarında 18900-ə yaxını daimi iş yerləridir [8, s.2-3].

Şəhərdə fəaliyyət göstərən Gigiyenya və epidamologiya Mərkəzinin nəzarətində olan bütün obyektlərdə işləyənlərin vaxtlı-vaxtında dövrü tibbi müniyələrdən keçirilməsinə ciddi nəzarət edilmişdir. 2008-ci il ərzində cəmi 18766 nəfər işçi dövrü tibbi müayinələrə cəlb olunbmuşdur ki, bunların 4032 nəfəri imtiyazsız (pullu), 14694 nəfəri isə imtiyazlı (pulsuz) olaraq müayinədən keçirilmişdir. Aparılan dövlət sanitariya nəzarəti zamanı aşkar olunan sanitar gigyenik pozuntu hallarına görə 2007-ci il ərzində 176 nəfər, 2008-ci ilin müvafiq dövründə isə 171 nəfər maddi məsul şəxs barəsində inzibatı xətalar məcəlləsinin müvafiq bəndlərinə uyğun olaraq inzibati tədbirlər görülmüş, cərimə qərarları yazılmışdır. Çox kobud sanitar-gigiyenik pozuntu halları aşkar edilən 48 obyektin fəaliyyəti müvəqqəti olaraq (pozuntu halları aradan qaldırılana kimi) dayandırılmışdır [18, s.6].

Sumqayıt ölkənin ən yaşıl sahələrindən biridir. Sumqayıtın inzibatı ərazisində ümumilikdə 950 hektara yaxın yaşıllıq sahəsi mövcuddur. Şəhərdə adambaşına düşən yaşıllıq sahəsi 26 kvadrat metr təşkil edir və bu çox yaxşı göstəricidir... 2003-cu ildən başlayaraq şəhərdə irimiqyaslı yaşıllaşdırma işləri həyata keçirilmiş, 13 park, 10 xiyaban salınmış, 11 küçədə yaşıllıq zolaqları yaradılmış, ümumilikdə yaşıllığın sahəsi 2 dəfədən çox artmışdır... hesabat müddətində Səməd Vurğun adına Mərkəzi kitabxanada əsaslı təmir işləri başa çatıdırlmışdır. Kitabxana lazimi yeni avadanlıqla təchiz edilmişdir. Sumqayıtın Tarixi Muzeyində müasir dizaynla, zövq oxşayan şəkildə əsaslı təmir və yenidənqurma işləri davam etdirilmişdir [2, s.2].

Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının (2004-2008-ci illər) icrası prosesində, Sumqayıt iqtisadi regionunda sahibkarlığın inkişafını sürətləndirmək, əmək ehtiyatlarından və iqtisadi potensialdan daha səmərəli istifadə etmək, əhalinin məşğulluğunu artırmaq və yeni iş yerlərinin, bazar iqtisadiyyatına uyğun biznes mühitinin formalaşmasına şərait yaratmaq üçün səmərəli tədbirlərin görülməsi nəzərdə tutulmuşdur [3, s.102].

***Nəticə***. Tədqiqatın nəticəsi olaraq belə bir qənaətə gəlinmişdir ki, 2006-2008-ci illər ərzində Sumqayıt şəhərində şəhər təsərrüfatı, idarə və müəssisələri tərəfindən məhəllə və mikrorayonlarda mənzil fondu qorunub saxlanılmış, şəhər ərazisində yaşayan şəhid ailələri, Qarabağ müharibəsi əlilləri və digər imtiyazı olan şəhər sakinlərin xeyli qismi yaşayış sahəsi ilə təmin olunmuş, yeni iş yeri açılmış, orta aylıq əmək haqqının miqdarı qaldırılımış, aztəminatlı ailələrin aşkar edilməsi və onlara ünvanlı dövlət sosial yardımın verilməsi təmin edilmiş, şəhər əhalisinin sağlamlığının qorunması və buna təsir edən ətraf mühit amillərinin mənfi nəticələrinin aradan qaldırılması təmin edilmiş və Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının (2004-2008-ci illər) icrasından irəli gələn məsələlər əsasən öz həllini tapmışdır.

## ƏDƏBİYYAT

1. Cəlilov N. Vətəndaşların ərizə və şikayətlərinə vaxtında baxılmalı, qaldırılan hər bir məsələ operativ qaydada öz həllini tapmalıdır / Sumqayıt qəzeti, 2 avqust- 9 sentyabr 2006-cı il s.3.
2. Dinamik sosial-iqtisadi inkişaf davam edir / Sumqayıt qəzeti, 2 may 2009-cu il, s.2.
3. Əliyev Ş. Milli iqtisadiyyatımızda Sumqayıt şəhərinin iqtisadi potensialının rolu // "İqtisadiyyat və həyat" jurnalı, №5-6, Bakı, 2004, s.98-108.
4. Əliyev V. "Sumqayıt şəhərinin sosial-iqtisadi inkişafı: Mövcud problemlər və perspektivlər" mövzusunda keçirilən konfransda Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyəi başçısının çıxışı / Sumqayıt qəzeti, 3 may 2008-ci il, s.3.
5. Əliyev V. 2006-cı ilin birinci yarısında Sumqayıt Şəhərinin sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı Şəhər İcra Hakimiyəti başçısının hesabat məruzəsi / Sumqayıt qəzeti, 2 avqust 2006-cı il, s.3.
6. Əliyev V. 2007-ci ildə Sumqayıt şəhərinin sosial-iqtisadi inkişafının yekunları və 2008-ci ildə qarşıda duran vəzifələr haqqında Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının hesabatı / Sumqayıt qəzeti, 23 fevral 2008-ci il, s.4.
7. Əliyev V. 2007-ci ilin 9 ayı ərzində Sumqayıt şəhərinin sosial-iqtisadi inkişafının yekunları və qarşıda duran vəzifələr haqqında Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının hesabatı. 3 noyabr, 2007-ci il, s.2.

8. Əliyev V. 2008-ci ildə Sumqayıtın sosial-iqtisadi inkişafının yekunları və 2009-cu ildə qarşıda duran vəzifələr haqqında Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının hesabatı / Sumqayıt qəzeti, 14 fevral 2009-cu il, s.2-3.
9. Əliyev V. 2008-ci ilin 9 ayında Sumqayıt şəhərinin sosial-iqtisadi inkişafının yekunları və qarşıda duran vəzifələr haqqında Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının hesabatı, 25 oktyabr 2008-ci il, s.5.
10. Geniş miqyaslı quruculuq və yenidənqurma işləri öz bəhrəsini verir / Sumqayıt qəzeti, 16 dekabr 2006-cı il, s.1-2.
11. İlin 9 ayında Sumqayıt şəhərinin iqtisadi və sosial inkişafının makroiqtisadi göstəriciləri. Sumqayıt Şəhər Statistika İdarəsi / Sumqayıt qəzeti, 7 noyabr 2007-ci il, s.3.
12. Qafaroğlu S. Sumqayıtlılar su sarıdan korluq çəkməyəcəklər / Sumqayıt qəzeti, 18 avqust 2007-ci il, s.3.
13. Quliyev S. Vətəndaşların sosial müdafiəsi dövlət siyasətinin əsas priorotetidir / Sumqayıt qəzeti, 23 yanvar 2008-ci il, s.2.
14. Məlikov Q. Sumqayıtın inkişafında Heydər Əliyev dövrü və İlham Əliyev mərhələsi / Sumqayıt qəzeti, 19 dekabr 2007-cü il, s.7.
15. Məmməd T. Çox iş görülsə də / Sumqayıt qəzeti, 9 fevral 2008-ci il, s.2-3.
16. Məmməd T. Regionların Sosial-İqtisadi İnkişafı Dövlət Proqramı şəhərimizdə necə yerinə yetirilir / Sumqayıt qəzeti, 26 ekabr 2007-ci il, s.3.
17. Rəşidov M. Sosial problemlərin həlli diqqət mərkəzindədir / Sumqayıt qəzeti, 16 avqust 2008-ci il, s.4.
18. Soltanova C. Məqsədimiz insanların sağlamlığını qorumaqdır / Sumqayıt qəzeti, 14 mart 2009-cu il, s.6.

**МЕХИН ИБРАГИМЛИ**
*Докторант Сумгаитского государственного университета*

## ПОВЫШЕНИЕ СОЦИАЛЬНОГО БЛАГОСОСТОЯНИЯ НАСЕЛЕНИЯ ГОРОДА СУМГАИТ (2006-2008 ГГ.)

В статье рассмотрено население города Сумгаит, государственные предприятия, действующие в городе, работники, предприниматели, меры, принимаемые по охране жилого фонда, сливу нечистот из подвалов жилых домов, ремонту крыш, состояние лифтового хозяйства, социально-экономическое развитие регионов Азербайджанской Республики. Согласно программе исследованы создание новых рабочих мест и производственных площадей в Сумгаите, минимальная заработная плата, пенсии и пособия, а также повышение заработной платы в организациях, финансируемых из бюджета. В исследование был включен ряд проблем Сумгаита - образование, здравоохранение, устранение трудностей, с которыми сталкиваются культурные центры, состояние электро-, водо- и газоснабжения.

*Ключевые слова*: город Сумгаит, социальное обеспечение, население, новые рабочие места, зарплата, жилье.

**MEHIN IBRAHIMLI**
*Doctoral student of Sumgayit State University*

## IMPROVING THE SOCIAL WELFARE OF THE POPULATION IN THE CITY OF SUMGAYIT (2006-2008)

In the article, the population of the city of Sumgait, state enterprises operating in the city, employees, employees in the entrepreneurial subject, measures implemented in the direction of protecting the housing stock, drying of sewage from the basements of residential houses, repairing roof cove-

rings, the state of the elevator industry, socio-economic development of the regions of the Republic of Azerbaijan to the State program mainly the creation of new workplaces and production areas in Sumgait, the minimum wage, pensions and allowances, and the increase of wages in budget-financed organizations were investigated. A number of problems in Sumgait - education, healthcare, elimination of the difficulties faced by cultural centers, the state of electricity, water and gas supply were included in the study.

*Keywords*: Sumgait city, social welfare, population, new jobs, salary, housing.

*Məqalənin redaksiyaya daxil olduğu tarix: 11 sentyabr 2023-cü il.*
*Məqalənin çapa qəbul olunma tarixi: 05 oktyabr 2023-cü il.*
*Rəyçilər: t.e.d. Şirxan Səlimov, t.e.d. Qabil Əliyev.*